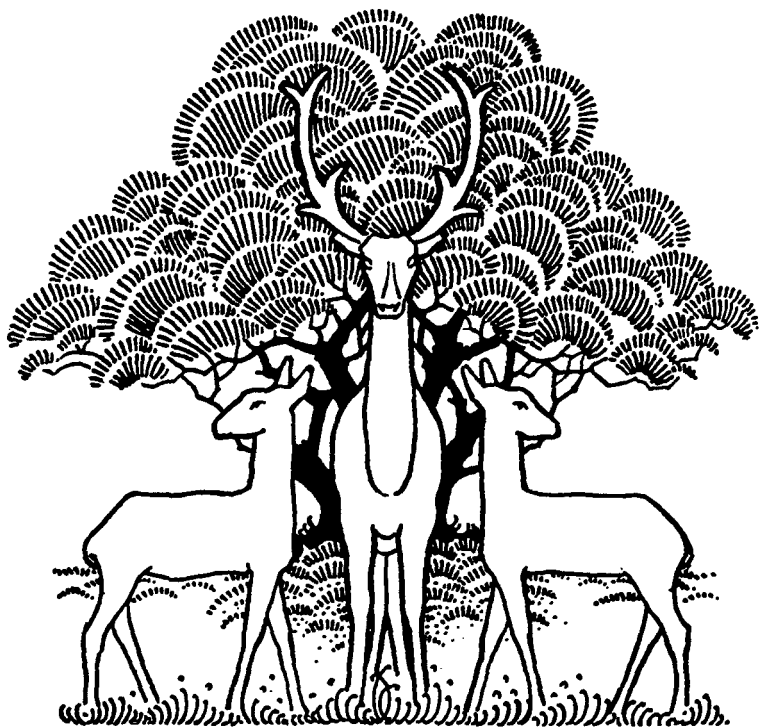

„de Schouw“

Vereniging van
Vrienden
van de
HOGE VELLUWE

DE SCHOUW

Orgaan van de Vereniging van
"VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE"

Secretariaat: Berg en Dalweg 5, Beekbergen

Alle correspondentie voor de Redactie te richten aan:
Mevr. W.M.C. VOGELZANG-GIESKE, BALMERSTRAAT 40,
APELDOORN

Jaargang 17, Nr. 4

21 december 1970

WINTERSCHOUW 1970

blz.	Inhoud:
50	N 70 Redactie
51	45e Hoge Veluwedag N. Prakke-Kley
53	De Vogeltrek B. Schöffner
57	Paddestoelen-excursie Ettie Feith
59	Tweede lustrum camerajagers . . . J. C. H. Oudemans
60	St. Hubertusdag
60	Loer draaien op de Compagniesberg . W. J. van Rhijn
63	Nestkastonderzoek 1970
64	Museumnieuws

Foto's: D. J. Aalders, Zeist
A. P. Valkenburg, Nieuwerkerk a/d IJssel

WENKEN voor inzenders van kopij:

1. Gebruik voor Uw kopij zo mogelijk een schrijfmachine en maak twee doorslagen. Indien dit niet mogelijk is, schrijft U dan met ballpoint en maak doorslagen via carbonpapier.
2. Gebruik brede marge en ruime interlinie.
3. Zend kopij met één doorslag in.
4. Foto's op zwart-wit glanzend papier.
5. Zend Uw kopij voor de eerstvolgende Schouw in voor 10 februari 1971.

Het bestuur en de redactie

wensen alle leden

Prettige Kerstdagen

en een

Gelukkig 1971

dag vogels, dag vissen, dag bloemen... Om jullie bekommeren we ons niet. We hebben het te druk met onze "rijkdom" ***
 We weten nog niet, hoe arm we zonder jullie zullen zijn. * N70 *

... Moeten vogels, vissen en planten starven door ons toedoen?
 ... Gaan wij door onze wereld te verpesten? Laten wij ons restje kostelijke natuur toch beschermen. ***
 Nu kan het nog... * N70 *
 Hoe lang nog? ***

Het jaar 1970 stond overall en alomvattend in het teken van MILIEU BEHEER.

Niet alleen WELVAART, maar daarentegen WELZIJN OF NIETZIJN. De meest pessimistische, angstwekkende verhalen hebben we kunnen lezen in kranten, tijdschriften en pamfletten.

We kunnen niet meer zwemmen in onze rivieren, drinkwater is een probleem. Het mooie natuurstuk "De Beer" op Oost-Voorne is al weg. De Waddenzee wordt bedreigd. Woningbouw en wegen sloppen mooie stukken natuur op. En ga zo maar door. In Schouw 2 van 1970 kunt U lezen wat Dr. Vofte zei over insecticiden. Bert Garthof haalde laatst het Engelse mopje aan: "In every American is so much D. D. T. that the cannibals won't eat them".

En op de Hoge Veluwedag in oktober liep door de enthousiaste lezing van de Heer Speek over Vogeltrek een luguber draadje van: "We verdelgen ons zelf".

Maar laten we rustig blijven, er is een enorme activiteit ontwikkeld. Inliggend "Milieu Manifest" toont het aan.

Vele tijdschriften hebben mensen wakker geschud of nog eens extra op het mooie van de natuur gewezen, zoals b. v. Het Veluws Hert. En het Vogeljaar haalt twee plaatjes over N70 aan:

"Hoe lang nog?" en

"Dag vogels, dag bloemen, dag vissen... Om jullie bekommeren we ons niet. We hebben het te druk met onze rijkdom. We weten nog niet hoe arm we zonder jullie zijn".

En "Natura" beveelt de fiets nog eens aan om van de natuur te genieten. Heel gewoon, eenvoudig, omschuldig

en ongekend heerlijk.

In het boek "Op hoop van Leven", uitgegeven ter gelegenheid van de Natuurboekenweek 1970, haalt Prof. Ir. Jac. P. Thijssse zijn Vader aan. "Alleen door juiste waardering kunnen wij de conflicten vermijden of verzachten."

De oude Thijssse was duidelijk bezorgd over de aanslag die in de toekomst door industrie en verstedelijking op de natuurgebieden zou worden gedaan. Maar evenzeer toonde hij begrip voor het feit dat bij een groeiende industrialiserende bevolking natuurterrein verloren moet gaan en dat men dit moet aanvaarden. Hij zag "Het intens menselijk bedrijf zij aan zij met het fijnste natuurschoon". In Nederland moeten we hierna blijven streven, zo zegt hij, ook in de toekomst.

En de Shell, vaak genoemd als de grootste misdadiger, geeft ook een boekje uit over N70, waarin staat wat de industrie niet nu, maar al sinds jaren doet en bestudeert over oplossing en vermindering van lucht- en waterverontreiniging. B.v. het bouwen van heel hoge schoorstenen en nog veel meer op chemisch gebied. Hoopvol is ook dat op kleinere schaal verbetering komt b.v. dat Gemeenten niet net op de mooiste stukjes natuur hun scholen enz. zetten en dat iedere Nederlander zich nu bewust is dat hij zijn eigen vuil moet vernietigen en niet op een andermans terrein gooien. En vooral je boterhamzakje in je zak stoppen en niet achte-loos achter je weggoien.

Redactie

45e HOGE VELUWEDAG

N. PRAKKE-KLEY

Zaterdag 24 oktober liep de aula van het museum helemaal vol met belangstellende leden.

Onze Voorzitter, de Heer Kramer, opende gezellig als altijd en verwelkomde speciaal de nieuwe leden, een aanwinst voor de Vereniging om de belangstelling voor het Park te helpen stimuleren. Want ondanks dat deze zomer de 500.000ste bezoeker is geteld, heeft het Park het financieel niet makkelijk.

Onder het punt "Mededelingen" nam de Voorzitter de kans waar twee leden eens goed in het zonnetje te zetten.

De Heer Klein en de Heer Wittkämper werden gevraagd op het podium te komen.

Na het aanbieden van een cadeau werden ze onder luid applaus uit naam van alle leden heel hartelijk bedankt voor wat ze zo ongemerkt al jaren op en voor de Hoge Veluwe gedaan hadden. Name-lijk het uitzetten van de natuurpaden en wat daar al niet bij komt, zoals het onderzoek, hieraan voorafgaande.

De leden zullen deze wandelingen al wel kennen, en zo niet?

DANKWOORDEN VAN DE VOORZITTER AAN DE HEREN KLEIN EN WITTKÄMPER

"Otterlaun" en "HoogBaarlo" en straks de "Kempenberg" zijn aan de poort te krijgen en als men ze loopt, beleeft men een juweel van een stukje natuur.

Ook het boekje, dat het Park dit jaar heeft uitgegeven, is de moeite waard om door te lezen. Men loopt dan met veel meer interes-

se en kennis van zaken door zijn "eigen" Park.
Daarna kreeg de Heer Speek het woord. Met groot enthousiasme en liefde voor zijn werk - de Vogeltrek - gaf hij een zeer duidelijke en onweerlegbare uiteenzetting van wat hij met zijn collega's op instituut en in binnen- en buitenland doet en bestudeert. Heel veel dank uit naam van alle leden voor deze onthulling over de trek der Vogels.

DE VOGELTREK

Causerie van de Heer B.J. Speek

Verslag: B. Schöffner

Ja, en dan nu de causerie over de VOGELTREK van de Heer B.J. Speek, hoofd van de ringcentrale van het Vogeltrekstation te Arnhem....

Juist door die vogeltrek was de redacteur, die U deze regels voor- schotelt, verhinderd op de Hoge Veluwedag aanwezig te zijn.

Hij heeft echter wel het spiekbriefje met punten van de spreker gekregen. Met de toevoeging: "Hier heb je de punten, maar denk er om, het gebeurt wel eens, dat ik bij een bepaald punt heel lang stil sta en daardoor aan een ander punt niet toekom, maar je zit ook in 't vak, dus ga je gang maar!"

Waarmee ik maar zeggen wil, dat het best mogelijk is, dat U iets leest, wat U op de Hoge Veluwedag niet hebt gehoord en omgekeerd!

De vogeltrek.... De grote "men" heeft het idee dat er in de herfst een trek plaats vindt van alle mogelijke vogelsoorten, naar Mid- den- of Zuid-Afrika; en in het voorjaar gaat de hele club weervro- lijk terug. In het algemeen is dat misschien wel juist, veel vogels doen zo. Aan 't eind van de zomer trekken er op de Waddenzee per dag zo'n 500.000 steltlopers. En de Belgen vangen hun be- ruchte 10 - 15 miljoen vogeltjes in 6 weken in de herfst. Maar niet in voor- en najaar is er trek; bepaalde vogelsoorten trekken het hele jaar door. En Afrika is lang niet altijd het doel. Neem b.v. de ganzen. De ganzen die overwinteren in Noord-Duitsland, Engeland en Nederland, zij broeden in Noord-Rusland en Siberië. De spreeuwen komen in 't najaar naar hier uit Baltisch Rus- land. Ook in Engeland, België en Frankrijk vinden we ze.

Onze spreeuwen blijven gedeeltelijk hier, maar een deel zit dan ook weer elders. Maar midden in de zomer - juni, juli - hebben onze kersentelers o.a. zoveel last van de spreeuwen, omdat er dan een vloedgolf van jonge spreeuwen uit Midden-Europa over ons land spoelt.

Kokmeeuwen overwinteren in Nederland, maar broeden voor een deel in Polen en Baltisch Rusland. Ook echter in Tsjecho-Slo-

wakije, terwijl we ook een eigen broedpopulatie hebben. Het is soms dus nogal ingewikkeld!

Hoe we dit allemaal weten? Door het ringen van vogels. Het Nederlandse vogeltrekstation, gevestigd te Arnhem, staat in contact met alle interlandse stations.

Nederland heeft zo'n 270 ringers, die geheel vrijwillig en zelfs op eigen kosten vogels vangen en ringen. Er zijn 14 ringmaten, vanaf 2 mm doorsnee voor de kleinste vogeltjes tot 26 mm voor zwanen. Op elke ring staat "Vogeltrekstation Arnhem" en een registratienummer. Aan de hand van dat nummer zijn later alle mogelijke gegevens te achterhalen, ringer, plaats en datum van ringen, leeftijd bij het ringen, geslacht, etc.

Er worden in ons land jaarlijks zo'n 160.000 vogels geringd; zowel nestjongen als volgroeide dieren. En hoeveel worden er jaarlijks teruggemeld van de 160.000? Ongeveer 4 tot 5000, dus circa $2 - 2\frac{1}{2}$ %. Elke terugmelding komt op een ponskaart en kan per computer verwerkt worden. Het spreekt vanzelf dat van jachtvogels, b. v. ganzen, veel meer terugmeldingen komen dan van het kleine grut, waar de jager, vanger, eter geen interesse voor heeft. Als U ooit een vogel met een ring in handen krijgt, laat U het ons dan weten? Bij een levende en weer losgelaten vogel gaarne het nummer en eventuele letter, plus plaats en datum van vangst. Bij een dode vogel hadden we graag de hele ring. Desgewenst krijgt U hem later weer terug. Buig de ring recht en plak hem met sellotape op een brief, met vermelding van plaats en datum van vondst en zo mogelijk doodsoorzaak. Dit geldt ook voor buitenlandse ringen. Adresseren aan Vogeltrekstation Arnhem is voldoende. U krijgt dan ook een kaartje terug met plaats en datum waar/wanneer de ring is aangebracht.

De resultaten? We weten nu o. a. dat spechten standvogels zijn, dus vast in een streek blijven. Dat mussen max. 5 km trekken. Dat de roodborstjes, die hier broeden, naar de Middellandse Zee tot in Marokko trekken en dat wij in de winter roodborstjes uit Scandinavië krijgen. Er is b. v. een bekend geval van een roodborstje dat in de winter 62/63 gevangen en geringd werd in Enschede. In september 1963 werd het gevangen en weer vrijgelaten op een Duits waddeneiland en in de winter 63/64 was het weer in Enschede. We leerden op die manier, dat de grutto als 1-jarig dier tot in Senegal trekt, maar oudere grutto's gaan niet verder dan Gibraltar! Verder de trouw aan de broedplaats. Een boerenzwaluw trok naar Afrika, maar kwam 6 jaar achtereen in dezelfde boerenschuur broeden. En ten slotte kan het ringenonderzoek ons iets leren over de max. ouderdom der vogels. Men heeft een kokmeeuw gevangen van 30 jaar en een zilvermeeuw van 32 jaar. Dit zijn maar enkele voorbeelden.

De ringvondsten en terugmeldingen kunnen aanleiding geven tot

hilariteit en/of moeilijkheden. Er heeft eens een heel Afrikaans dorp op stelten gestaan, omdat er een vogel met een ring geschoten was. Die vogel kwam van de goden. Naar aanleiding van een terugmelding uit Marokko vroeg men als tegenprestatie een landbouwtrekker of een geweer te sturen. . . . In Senegal vroeg een ijdele inboorling om een datumpolshorloge, een overhemd en schoenen - maat 7. De laatste tijd zijn in Marokko trouwens werkvergunningen meer favoriet.

Behalve specifiek trekonderzoek doet het vogeltrekstation ook ander onderzoek bij vogels. B.v. populatie-onderzoek bij koolmezen; o.a. op Vlieland, in Den Haag, Nunspeet, Ede, Vlaardingen en op de Hoge Veluwe. Op Vlieland bleek b.v., dat er qua biotoop een voedselplaats is voor 40 paren, dus 80 vogels. Die 40 paar krijgen echter in een normaal jaar $40 \times (9+6) = 600$ jongen. Na 1 jaar zijn er in dat biotoop dus 680 koolmezen, waarvan er weer 600 of 88 % moeten verdwijnen. . . . Zo zijn ook de invasies van Duitse, Poolse en Russische mezen in Nederland te verklaren. Of de notekrakerinvasie van vorig jaar. Praktisch 100 % van zo'n invasieleger gaat ten gronde.

Op de Hoge Veluwe wordt voor het mezenonderzoek één maal per week gevangen op 8 à 9 voerplaatsen. In dit onderzoek zijn betrokken: vragen over immigratie, de rui, de leeftijdsopbouw, sterfte, wie overleeft - oud of jong? Het spreekt vanzelf, dat de beantwoording van deze vragen ook van groot belang is voor het beheer van andere vogels - zelfs van andere dieren en natuurgebieden.

Ten slotte nog iets over het onderzoek naar de wijze waarop een vogel zich oriënteert: door het landschap, het aardmagnetisme, de zon, de sterren? Een machtig interessant gebied om te onderzoeken. Uit de ringgegevens is nl. gebleken, dat jonge spreeuwen kompasgericht trekken, in tegenstelling tot oudere spreeuwen, die doelgericht reizen. Wat houdt dit in? Laten we in Nederland b.v. op de najaarstrek een aantal Baltische spreeuwen vangen. Normaal trekken die over Nederland naar Zuid-Engeland, dus ongeveer in Z.W. richting. Verplaatsen we die hele gevangen zwerm nu b.v. naar het Bodenmeer (dit gebeurt inderdaad bij deze proeven), dan zullen de oudere spreeuwen toch in Zuid-Engeland aankomen. De eerste jaars echter gaan Z.W. vliegen. Als ze dezelfde afstand Nederland/Engeland vliegen, zouden ze (vanaf het Bodenmeer) in de Rhônedelta terecht komen. Deze is voor overwintering van spreeuwen ongeschikt, dus wordt er een schepje bovenop gegooid, de afstand verdubbeld en we vinden ze terug in Spanje, bij Barcelona.

In het voorjaar blijkt de terugtrek dan nog kompasgericht te zijn: ze gaan in N.O.-richting en komen veel Zuidelijker dan de Oostzee uit. Op de 2de herfsttrek schijnt de kompasrichting vervangen te worden door het doel: de streek waar ze de eerste keer over-

winterden... Maar nu weten we nog steeds niet hoe de vogel zich oriënteert.

Mocht U in Schaesbergen (Arnhem) in de buurt van Oecologisch instituut komen, dan zal U ongetwijfeld de glazen koepel op het dak opvallen, de zg. Kramer-kooi, waarin een trekvogel wordt losgelaten, vrij uitkijkend naar alle kanten. Waarheen hij wil vliegen wordt door elektrische contacten geregistreerd, dag en nacht door.

Maar genoeg nu, mijn plaatsje in De Schouw is vol. Maar misschien heeft U het al door: de Nietkomers op een Hoge Veluwedag hebben alweer iets gemist!

De lunchtafel in "Rust een Weinig" - Hoenderloo was vol, maar gezellig en daarna werd de groep gesplitst in zes delen.

Behalve bij de Heer Speek kom men zijn oor te luisteren leggen bij:

Mejuffrouw Dijkstal (speciaal voor paddestoelen);

de Heer Kolvoort (DE bekende Vogelman);

de Heer Klein (die alles in de natuur ziet en hoort en er ook nog bij uitlegt);

Mejuffrouw Oudemans (zij heeft de leiding van het Pinetum "De Schovenhorst" en werkt bij Natuur-Monumenten);

de Heer Lieftink (ons allen bekend als DE Wildschut van de H. V.).

De Heer Speek stelde voor een van zijn vogelvangkooien in werking te stellen, een uurtje te gaan lopen en daarna zien wat er gevangen was.

De daad bij het woord voegend liepen we het natte bos in. Onopvallend staat daar een vierkante kooi van gaas met één zijde open. In het midden staat een automatische zaad-vogelvoeder. De open zijde werd dicht gemaakt met een soort plaat, waar een doorzichtig plastic, naar buiten geronde koker in zit. Als de vogeltjes, bang voor de naderende mens daaruit willen vliegen, botsen zij tegen het plastic en vallen naar beneden op een klep, die openvalt en ze zitten gevangen in een soort koker, de "brievenbus" geheten, die daar onder zit. Aan de korte zijkant daarvan kan de vogelvanger met zijn hand het vogeltje eruit halen en ringen, wat de uiteindelijke opzet is.

De vogeltjes komen in de kooi door zes kleine tuitjes van gaas, die naar binnen steken, waardoor ze niet meer de weg terug kunnen vinden.

Ongelooflijk listig uitgevonden.

Na een uur, waarin we meer vragen beantwoord kregen dan wandelden, zaten er twee meesjes en een eekhoorn in de kooi.

De laatste werd gauw bevrijd en de meesjes nam de Heer Speek zo handig tussen zijn vingers, waaruit je wel kon zien dat het da-

gelijks werk voor hem is.

De koolmees en de zwartkopmees werden aan alle kanten bekeken en besproken en kregen daarna weer de vrijheid.

PADDESTOELEN - EXCURSIE

ETTIE FEITH

Direkt na de lunch ging de eerste groep, onder de uitstekende en enthousiaste leiding van Mejuffrouw Dijkstal, weg, op zoek naar paddestoelen.

Met sombere voorspellingen wat betreft de aanwezigheid van het gezochte, en begeleid door een ja- of nee-regentje, gingen wij, slechts tien in getal, op pad rond het kampeerterrein bij de Hoenderlose ingang. Het duurde echter niet lang of iedereen sleepte met stukken dood hout of riep van "Wat is dit?" of "Hier is er één".

Mejuffrouw Dijkstal heeft ons, allen volslagen leek op dit gebied, op een voortreffelijke wijze ingewijd in de wereld van de zwammen, of zoals U wilt, de wereld van de mycologie.

De oorzaak van de aanwezigheid van weinig paddestoelen komt, omdat dit jaar twee lange droogteperiodes te verwerken heeft gekregen en omdat er hier en daar al wat nachtvorst is geweest.

Aan de hand van de toch nog vele voorbeelden, die we onderweg tegenkwamen, vertelde Mejuffrouw Dijkstal, dat er verschillende manieren zijn om de zwammen in te delen. Het werd ons duidelijk, dat in de natuur onderscheid gemaakt kan worden tussen symbionten, saprofieten en parasieten.

In de paddestoelen-wereld zijn symbionten zwammen, die samenleven met hogere planten, meestal bomen, terwijl beide er voordeel van hebben. Hiertoe behoren b.v. vliegenzwam, die we altijd in de buurt van berken vinden en hanekam, die met grove den samenleeft.

De saprofieten vormen een bijzonder verdienstelijke groep van zwammen, die dode bomen en planten opruimt; hierbij denken we aan: korstzwammen, groeiwammen, slijmzwammen, houtzwammen en de prachtige oranje-rode koraalzwammen. Wat dat betreft is het jammer, dat de Hoge Veluwe eigenlijk veel te netjes is.

Onder het motto: de Natuur kent geen afval, zou er veel meer hout moeten blijven liggen om veel van deze prachtige soorten een kans te geven om te groeien en ons om ze te bekijken.

In tegenstelling tot de eerste twee zijn parasieten schadelijk voor alles wat leeft. Zij leven op levend hout, waardoor zij de groei tegengaan. Berkezwam, dennemoorder en honingzwam zijn enkele vertegenwoordigers.

Er is nog veel meer over deze dag te vertellen, maar dat zou ons

te ver voeren. Maar ik geloof, dat ik namens velen spreek als ik voorstel om volgend jaar eens een hele dag aan paddestoelen te besteden, dia's, microscopen en chemicaliën inclus. Als dat zou kunnen.

Hieronder de paddestoelen, die wij die dag gezien hebben:

Russula cyanoxantha	- regenboogrussula
Russula emetica	- braakrussula
Russula atropurpurea	- zwartpurperenrussula
Russula fellea	- gele streeprandrussula
Russula ochroleuca	- gele gladrandrussula
Lactarius rufus	- rossige melkzwam
Lactarius quietus	- kaneelkleurige melkzwam
Lactarius turpis	- zwartgroene melkzwam
Lactarius tabidus	- geen nederlandse naam
Piptoporus betulinus	- berkezwam
Coriolus versicolor	- elfenbankje
Clitocybe vibecina	- gestreepte trechterzwam
Collybia maculata	- roestvlekkenzwam
Panus stipticus	- scherpe schelpjeszwam
Mycena galericulata	- helmzwammetje
Amanita citrina var. alba	- witte variëteit van gele knolamaniet
Amanita rubescens	- parelamaniet
Amanita vaginata	- slanke amaniet
Hypholoma fasciculare	- gewone zwavelkop
Hypholoma sublateritium	- rode zwavelkop
Cortinarius pelargonius	- geraniumgordijnzwam
Paxillus involutus	- gewone krulzoom
Boletus badius	- kastanjeboleet
Boletus edulis	- eekhoornpjesbrood
Scleroderma aurantium	- aardappelbovist
Scleroderma verrucosum	- wortelende aardappelbovist
Stereum hirsutum	- gele korstzwam
Coriolus abietinus	- paarse dennekorstzwam
Calocera viscosa	- klevrige koraalzwam

Er zijn nog een paar leden die hun contributie over 1970 nog niet voldaan hebben. Wilt U de penningmeester ter wille zijn door liefst vandaag nog even het bedrag over te maken.

f 7,50 per lid; f 2,50 huisgenoot-lid; f 1,00 jeugdlid.

Wellicht ten overvloede wordt nogmaals medegedeeld, dat lidmaatschapskaarten niet meer worden uitgereikt.

Wilt U Uw contributie voor het komende verenigingsjaar 1971 liefst in januari a.s. voldoen? Giro 95 19 93 t.n.v. de Vereniging te Driebergen.

TWEEDE LUSTRUM CAMERAJAGERS

J. C. H. OUDEMANS

Onder grote belangstelling is op zaterdag 17 oktober in de Houtsnip te Garderen de 10e bijeenkomst van de camerajagers gehouden. Een tweede lustrum dus, dat een extra feestelijk tintje kreeg, o. a. doordat Mevrouw Holter uit naam van allen met een dankwoord een grammofonplaat aanbood aan de heer Kammeijer, de initiatiefnemer en organisator van deze bijeenkomsten.

In de pauze vertelde deze me, dat de eerste bijeenkomst in 1961 twee mensen trok en de daarop volgende drie.

Nu, 10 jaar later, is dit evenement zo uitgegroeid, dat de Houtsnip in zijn voegen kraakte, doordat ver over de honderd belangstellenden een plaatsje moesten zoeken en velen niet verder dan een staanplaats kwamen.

De middag werd geopend met de "Diarama van de Hoge Veluwe" van J. van der Schoor en A. Berends, een diaprojectie met vier projectoren op twee schermen. Hierbij ziet men telkens twee dia's naast elkaar, die dan met "overvloeiers" gewisseld worden. Het was een prachtige compositie geworden van beeld en geluid, waarbij de twee dia's, die tegelijk geprojecteerd werden, elkaar zeer mooi versterkten, soms doordat ze elkaar aanvulden (b. v. overzicht en detail), soms door een geraffineerde tegenstelling, terwijl de muziek een krachtige ondersteuning vormde.

Na deze belevens werden een aantal dia's vertoond van twee leden van de Delftse Vogelwacht. Deze heren, die pas enkele jaren het fotograferen van vogels als hobby bedreven, konden een paar zeer goede dia's laten zien, wat een aanmoediging voor alle aanwezigen kon zijn. Wat kun je met enthousiasme in een paar jaar niet bereiken!

Helaas moest schrijver dezes de bijeenkomst hierna verlaten. Het speet hem zeer, want de diaserie van Ton Berends: "Drie jaargetijden in één weekend", de wildmaaltijd en de diaserie van de heer Van der Berg, die alles weet te presteren met herten en moeflons, dit alles zijn zaken, die je doen verlangen naar de 11e bijeenkomst der camerajagers!

Oude kopergravure der ontmoeting van Hubertus met het miraculeuze hert.

Oorspronk aan:
„Kunsts Begriff des Lebens und Wunderwerks des H. Hubert.
Ardennen Patron“, gedruckt in
Luttenburg A° 1722.

ST. HUBERTUSDAG

"De Vrienden van de Hoge Veluwe" hebben onder hun leden werkgroepen, die ten dienste van het Park hun werk, meestal hun hobby of sport, uitvoeren.

Als de jagers van het Jagers-gilde van de Hoge Veluwe op St. Hubertusdag, 3 november, de jacht openen, krijgt dit zijn beslag, doordat dan de donaties aan het bestuur van de Stichting worden overgereikt.

Dit jaar was die dag het jachtterrein met rode vlaggen aangegeven als "gevaarlijk" voor voorbijgangers.

Op zo'n dag is de spanning groot, van wat zal gebeuren, en alle wildschutten waren druk in de weer. De leiding, in handen van de Heer Wetsels, chef faunabeheer, uiteraard in overleg met de jagermeester, de Heer Van Beuningen, werd makkelijk gemaakt door walkie-talkies en door het vervoer in kleine busjes. Het werkte prachtig en vlot. Of deze moderne aanpak niet in strijd is met het oeroude bedrijf "Jacht" is nog wel een vraag.

Het hoornblazen bij het "tableau" (is de vangst van de dag) vond plaats op het plein voor de Hubertus-Hof. Daarna, het was half vijf en het werd al donker, werden binnens met mooie woorden de donaties overhandigd.

De Heer Van Beuningen sprak voor de jagers en de Heer Strijland voor de valkeniers. De Heer Verdonck bood een boek met prachtige foto's aan, genomen op de Hoge Veluwe, met vier mooie vergrotingen. De Heer Visser, voorzitter van het bestuur, nam alles dankbaar en vol bewondering aan.

Als tegenprestatie bood het Park de jagers een boek aan met foto's van alle trophoeën of geweien, die geschoten waren in 1969-70 met naam en toenaam. Een prachtig stukje werk van de wildschut Planta, zeer verzorgd en de tekst met getekende letters. Het echte herfstweer met regen en wind en flarden zon en wolken gaf aan deze dag de juiste omlijsting.

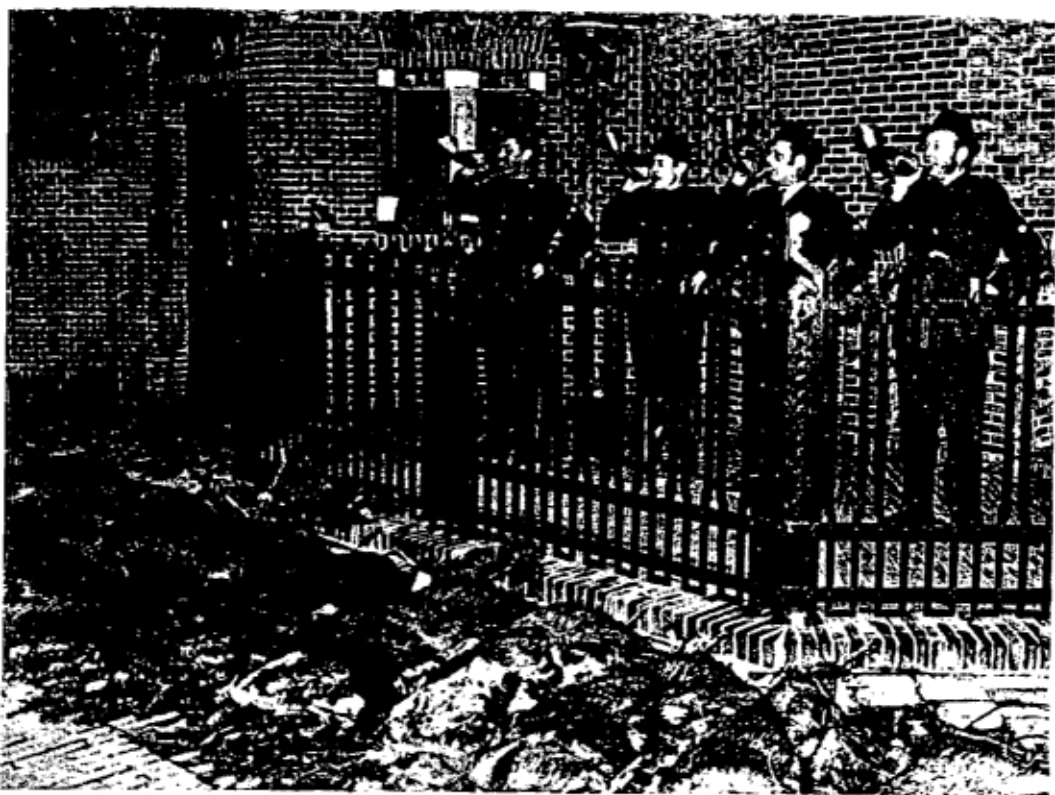
En zo, als het thuis zitten niet meer uit te houden is en je gaat op zo'n novemberdag toch nog eens de Hoge Veluwe op, dan kun je ook nog het geluk hebben een jager in het bos te zien, die een vogel op zijn hand draagt. Zo zag ik een dezer dagen de valkenier bezig in het bos.

LOER DRAAIEN OP DE COMPAGNIESBERG

W. J. VAN RHIJN

Als soldaten in het gelid, staan de machtige beukebomen op de hoge top van ons Veluweplateau - de Compagniesberg.

Daarachter, verscholen tussen het kalende loofhout en het beschuttende dichte denbos, staat een eenzame figuur. Het is een jager met een innemend en vriendelijk gezicht, die in alle rust en volledige aandacht zijn hulpvaardige helpers, een havik en hond, hanteert en toespreekt. Hilda, de heidewachtel, vervuld van het komende jacht-

avontuur, kijkt in eerbied op naar zijn grote baas, die een aangeliijnde vogel op de hooggeheven handschoen van de linker vuist draagt. Dit was het onverwachte tafereel, dat ons op de middag van 5 november 1970 werd voorgetoverd.

De havik met haar goud-gele vurige cirkelronde ogen, haar prachtige grijs-wit gestreepte heldere onderkleed en haar volmaakt gave donkerbruine dekmantel op rug, vleugel en staartgedeelte, eiste onze volledige aandacht op.

Onrustig opvliegende vanaf zijn verheven zitplaats toonde het gekluisterde dier zijn onstuimige jachtdrift, waarbij de beide belletjes aan de poten zacht ringelden. Naar de vlijmscherpe neerhangende bovensnavel, griezelig dicht bij het oog van zijn jachtheer - de grote gitzwarte nagels, als dolkmessen op de leren handschoen, gingen gefascineerd onze blikken uit.

De krachtige, koude wind deed ons in de jassen schuilgaan, maar de vogel gooide zijn vederkleed geheel los en balanceerde met wijd uitstaande vlerken en waaivormige staart startklaar op zijn hoge post.

Met negen onafgebroken dienstjaren bij een en dezelfde baas keek de fiere vogel door-dringend zijn meester aan en zocht daartussendoor bliksemsnel de naaste omgeving en verste verte af. Het spel kon beginnen! Een eeuwenoud ridderspel met vaste wetten, waaraan geen mens ooit kon tornen. Een natuurwet, uitsluitend gebaseerd op jachtdrift en knagende honger, alleen.

Een éénrichtingsverkeer in de omgang van vogel tot mens, tot in de uiterste consequentie.

De toer en de loer, waar dit spel op draait, ligt dan ook uitsluitend in het lichaams-gewicht van deze stootvogel. In dit geval en bij deze vogel een weegschaalgewicht tussen 1000 en 1200 gram. Een streng dieet gedurende de, aan het valkeniersspel voorafgaande maanden, is dan ook een strikte eis. Met de meeste zorg moet dan het vogelmenu worden vastgesteld en opgediend, alvorens de vogel met kans op succes kan worden ingezet.

Dit "edele" spel heeft uitsluitend in de herfstmaanden plaats en moet de bekroning vormen van een voortdurende verzorging en getrouwe aandacht voor de vogel door de mens.

Het Gilde van de Valkeniers past daarbij uiterst strenge selectie toe om dit "hoge" spel niet tot miezeringe Spielerei te doen ontaarden.

Maar het moet gezegd worden, de mens heeft ook hierbij wederom een geheim wapen achter de hand. In de weitas van de valkenier schuilt altijd nog een lokaas of prooidier, dat in uiterste nood aan de in volle vrijheid vliegende vogel kan worden toegeworpen. Daarbij slingert de valkenier het lokaas aan een lijn om zijn hoofd, indien de zachtjes bellende vogel naderbij vliegt. Dan draait de loer in de lucht om los gelaten te worden, wanneer de vogel daarop toe wil slaan.

In dat geval is het nog een klein kunstje om de vogel met zijn neergevallen prooi wederom in verzekerde bewaring te nemen.

Ook op deze middag moest die krijgslist toegepast worden op de Compagniesberg. Een pienter, razendvlug konijntje opgejaagd uit het groene bosgras door onze heide-wachtel, wist zich nog tijdig in veiligheid te stellen door een van de talloze holen onder de grond binnen te rennen. Onze havik miste dan ook op een haartje na zijn doel en vloog in tomeloze vaart verder het dichte dennenbos door.

Na geduldig zoeken en fluiten op zijn fluitje kon, gelukkig voor de valkenier, op een onverwacht moment de loer op een smal bospad toch nog zijn dienst verrichten. Gulzig plukkende aan de aangeboden buit kon de havik weer gemakkelijk wordt vastgenomen op de gehandschoende vuist van de valkenier.

Voor sommigen Uwer mogelijk een wat triest verhaal.

Maar het moet toch wel een schrale troost blijven, dat de roofvogelstand dusdanig is teruggelopen, dat het vederspel hierdoor mede dreigt onder te gaan.

NESTKASTONDERZOEK 1970

Drs. J. DE GOOIJER

in het gedeelte van het Nationale Park "De Hoge Veluwe" ten noorden van de Compagniesberg en vergeleken met de resultaten, verkregen in 1967, 1968 en 1969.

AANTAL BROEDPOGINGEN 1e BROEDSEL

	1967	1968	1969	1970	
	aant.	aant.	aant.	aant.	% bez. nk.
Koolmees	73	152	164	135	48,6
Pimpelmees	57	65	64	57	20,5
Spreeuw	51	41	40	28	10,1
Gekraagde roodstaart	5	5	7	5	1,8
Zwarte mees	6	6	8	9	3,2
Kuifmees	3	2	4	7	2,5
Boomklever	10	17	20	14	5,0
Glanskop	-	1	2	2	0,7
Matkop	2	-	1	-	-
Bonte vliegenvanger	3	14	10	16	5,8
Grote bonte specht	-	1	-	1	0,4
Boomkruiper	-	1	1	-	-
Grauwe vliegenvanger	2	3	4	3	1,1
Ringmus	-	2	3	-	-
Witte kwikstaart	-	2	1	1	0,4
Onbekend/Onbewoond	71	66	160	199	
Totaal	283	378	479	477	100 %

In het vroege voorjaar bleek weer een aantal nestkasten te zijn verdwenen. Op de openplaatsen werden nieuwe kasten opgehangen. Evenals in de voorgaande drie jaar werden dit jaar in de tweede helft van mei de kasten opbewoning gecontroleerd. Het is verheugend te kunnen constateren, dat de pogingen om meer kuifmezen in de nestkasten tot broeden te brengen thans met succes bekroond schijnen te worden.

Het betrekkelijk grote aantal boomklevers van de laatste jaren is hoogstwaarschijnlijk een gevolg van het feit, dat er in de bossen van het cultuurgedeelte veel houtbeton nestkasten hangen, waar deze vogel graag in broedt. Ook de toename van de bonte vliegenvanger valt op. Het grote aantal niet bewoonde broedhokjes is ook dit jaar weer het gevolg van verschillende experimenten, die thans nog niet zijn beëindigd.

Inmiddels zijn in oktober de meeste nestkasten alweer gereinigd.

Deze rubriek staat vanaf heden open voor opname van ieders, min of meer belangrijke waarnemingen op de Hoge Veluwe.

Het liefst korte vermeldingen, in de trant van: "Ik heb op 25 november op de heide bij Oud Reemst de zeearend gezien", worden bijzonder op prijs gesteld.

Zo nodig zal de redactie de mededelingen van commentaar voorzien.

MUSEUMNIEUWS

Het RIJKSMUSEUM KRÖLLER-MÜLLER is wegens restauratiewerkzaamheden het gehele jaar 1971 gesloten (met ingang van 1 januari 1971).

De hoogtepunten uit de collectie (ca. 150 schilderijen, 45 beelden en 20 tekeningen) worden in die periode geëxposeerd in de westvleugel van het Gemeente Museum te Arnhem.

Staf en administratie van het Krölller-Müller Museum zijn in 1971 te bereiken in de villa Utrechtseweg 99, Arnhem (naast het museum).

De expositie te Arnhem is vanaf ZONDAG 10 JANUARI 1971 te bezichtigen.

De beeldentuin blijft geopend in 1971 van 1 april - 1 november, er zal een tijdelijke nieuwe ingang worden gemaakt in het verlengde van het pad langs de Noordgevel van het museum.

Bij de ingang zal ook een verkooppunt komen voor de catalogus der beeldencollectie etc.

VERENIGING VAN "VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE"

Uit de Statuten:

Art. 2. De vereniging beoogt het aankweken van een hechte band onder hen, die belang stellen in de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe", gevestigd te 's-Gravenhage, alsmede het bijstaan van het bestuur van die Stichting in het verwezenlijken van de doeleinden, die het krachtens de grondregelen van die Stichting heeft na te streven.

Art. 3. 1. De vereniging tracht haar doel te bereiken door in nauwe samenwerking met het dagelijks bestuur van de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe"

- a. in brede kring belangstelling te wekken voor "Het Nationale Park de Hoge Veluwe" door het stimuleren van het bezoek aan dit park;
- b. het organiseren van één of meer "Hoge-Veluwedagen" per jaar;
- c. het vormen van werkgroepen uit en in bijzondere gevallen mede buiten haar leden, ter bestudering van bepaalde onderdelen, mogelijkheden en belangen van "Het Nationale Park de Hoge Veluwe";
- d. het dienen van advies en/of het doen van voorstellen aan het dagelijks bestuur voornoemd;

BESTUUR:

Jhr. W.H. de Beaufort, Maarn, Ere-Voorzitter

D.A. Kramer, Hoenderloo, Voorzitter

C.W. van Calcar, Secretaris, Berg en Dalweg 5, Beekbergen, tel. 05766 - 1500

Mr. Ph. Mees, Rotterdam/Hoenderloo, Penningmeester

Leden:

Drs. J.A.F. Roelen, burgemeester van Arnhem

Mr. A.L. des Tombe, burgemeester van Apeldoorn

J. Slot, burgemeester van Ede

Dr. L.J. van Haaften, Arnhem

Mej. J.J.M.H. Oudemans, Amsterdam

Drs. J. Oudemans, Beekbergen

R.P. Pieters, Bennekom

Adviserende leden:

Drs. R.W. Oxenaar, Directeur Rijksmuseum Kröller-Müller, Otterlo

Ir. H. van Medenbach de Rooy, Dir. Nat. Park de Hoge Veluwe, Hoenderloo

REDACTIE "DE SCHOUW":

Mevr. E.H. Prakke-Kley, Oosterbeek

F.H. Nauta, Alphen aan den Rijn

B.E. Schäffner, Duiven

Secretaresse:

Mevr. W.M.C. Vogelzang-Gieske

Apeldoorn, Balmerstraat 40

telefoon 05760-18705

De minimum-contributie bedraagt f 7,50 voor gewone leden; voor huisgenoten van leden f 2,50. Voor jeugdleden f 1,00. Organisaties en verenigingen kunnen als zodanig lid worden voor ten minste f 10,00 per jaar. "De Schouw" wordt U gratis toegezonden. Contributies dienen overgemaakt te worden aan de Ver. van Vrienden van De Hoge Veluwe, giro 951993 te Driebergen.

